



Mieczysław Przedpelski

1918–2001

W życiu Profesora Mieczysława Przedpelskiego można wyodrębnić dwie dziedziny i dwa okresy jego działania, a mianowicie: działalność konspiracyjną i działalność naukowo-badawczą oraz dydaktyczną. Obu tym dziedzinom oddawał się z ogromną pasją. W konspiracji działał w latach 1939–1945, a także na początku swych studiów. Pracę w charakterze nauczyciela akademickiego rozpoczął w roku 1951 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu i kontynuował ją przez ponad 40 lat. Profesor był wybitnym znawcą problematyki pracy i polityki społecznej, prężnym organizatorem działalności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej Akademii Ekonomicznej oraz cenionym dydaktykiem. Wykładał ekonomikę przemysłu, ekonomikę pracy i teorię spółdzielczości. Wypromował ośmiu doktorów i kilkuset magistrów oraz opublikował kilkadziesiąt prac, w tym kilka książek. Przez wiele lat brał czynny udział w życiu naukowym i społecznym zarówno w ośrodku poznańskim, jak i w skali kraju. Z Uczelnią łączyły go silne więzi. Do końca życia utrzymywał stały kontakt i przyjacielskie stosunki z byłymi uczniami oraz współpracownikami, którzy często korzystali z bogactwa jego wiedzy i doświadczenia. Zmarł 19 lutego 2001 roku.

Mieczysław Przedpelski urodził się 5 lutego w 1918 roku w Jiczynie, w Czechach. Po przyjeździe wraz z rodzicami do Polski uczęszczał do szkoły powszechnej w Łukowie, a następnie – po przeniesieniu się rodziny na Śląsk – do gimnazjum i liceum w Mysłowicach. Maturę uzyskał w roku 1939. Wybuch II wojny światowej przerwał jego dalszą naukę. W okresie okupacji mieszkał w większości w Krakowie i na Śląsku, pracując na utrzymanie matki i młodszego rodzeństwa. Jego ojciec był bowiem w niewoli niemieckiej, a starszy brat został w roku 1940 osadzony w obozie koncentracyjnym w Auschwitz.

Z rodzinnego domu wyniósł gorący patriotyzm. Od samego początku wojny brał czynny udział w walce z hitlerowskim najeźdźcą. W grudniu 1939 roku wstąpił do Narodowej Organizacji Wojskowej (NOW) i przyjął pseudonim „Pobóg”. W roku 1941 organizacja oddelegowała go do okręgu rzeszowskiego, zlecając mu trzy zadania, mianowicie: zorganizowanie sieci punktów kontaktowych NOW i sieci kolportażu; nawiązanie kontaktów z oddziałami partyzanckimi tworzącymi się wówczas na Zasaniu, w okolicach Zamościa i Janowa Lubelskiego oraz zbadanie rozmieszczenia i obsady

placówek niemieckich na tym terenie; przygotowanie zasadzek na patrole wroga. Zadania te realizował z pełnym oddaniem przez dwa lata, współdziałając z miejscowymi proboszczami, którzy udzielali mu schronienia i innej pomocy. Raporty wysyłał do kierownictwa NOW w Krakowie.

W drugiej połowie 1943 roku zmienił się zakres jego zadań. Nastąpiło to w związku z rozszerzaniem się represji niemieckich na Zamojszczyźnie. Od listopada 1942 roku do marca 1943 roku Niemcy zaczęli masowo wysiedlać ludność rolniczą i przesiedlać na te tereny volksdeutsche z okupowanych terenów wschodnich. Ludność polską wywożono w większości na roboty przymusowe do Niemiec i do obozów koncentracyjnych. Znaczną grupę małych dzieci wywieziono do Niemiec. Część ludności zdołała zbiec do lasu. Na przełomie maja i czerwca 1943 roku okupant zaczął pacyfikować teren Zasania, aresztując masowo mężczyzn i osadzając ich w więzieniu na Zamku w Lublinie.

W tych okolicznościach kontakty Mieczysława Przedpelskiego z partyzanckimi leśnymi oddziałami stawały się coraz częstsze. Otrzymał bowiem zadanie koordynacji działań Narodowej Organizacji Wojskowej i Armii Krajowej. Szybki rozwój partyzantki sowieckiej na Zasaniu zmuszał do nawiązania z nią współpracy i organizowania wspólnych akcji sabotażowych. Największą z tych akcji, w której uczestniczył z bronią w ręku, było rozbicie nastawni kolejowej w Rozwadowie.

W roku 1944 nasiliły się aresztowania i deportacje na Zasaniu. Niemcy przygotowywali bowiem drugą pacyfikację tego terenu, chcąc „oczyszczyć” zaplecze frontu dla cofającej się swojej armii. W tej sytuacji Mieczysław Przedpelski włączył się do jednego z oddziałów Armii Krajowej, które koncentrowały się w Puszczy Solskiej. Wziął udział w wielkiej bitwie, do której doszło 11–13 czerwca 1944 roku w Lasach Janowskich. W lipcu i sierpniu 1944 roku teren Zasania opanowała Armia Czerwona i na kilka miesięcy zatrzymała się na Wiśle i Wisłocze. Partyzantka polska, ścigana przez NKWD, stopniowo się rozpraszała. Mieczysław Przedpelski początkowo ukrywał się w Mielcu, a następnie przedostał się na Śląsk i w lutym 1945 roku podjął pracę w tartaku w Mysłowicach.

Gdy nowa władza ludowa zaczęła organizować administrację polską na Ziemiach Zachodnich, zgłosił się do tej pracy. W maju 1945 roku wyjechał wraz z 30-osobową ekipą do Niemodlina (niem. Falkenberg). Początkowo pracował jako referent w Starostwie, a od sierpnia 1945 roku jako zastępca kierownika Tymczasowego Zarządu Państwowego, zajmującego się administracją majątku poniemieckiego. Po rocznej pracy w tej instytucji przeniósł się do Poznania i w roku 1946 rozpoczął studia na Akademii Handlowej. Od Narodowej Organizacji Wojskowej otrzymał nowe zadanie – kontynuowanie działalności konspiracyjnej, mającej na celu wzmocnienie i uaktywnienie nielegalnej organizacji młodzieżowej – Młodzież Wszechpolska. Śledzony przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa został aresztowany w styczniu 1947 roku. 16 kwietnia tegoż

roku Wojskowy Sąd Rejonowy w Poznaniu skazał go na karę czterech lat więzienia i dwóch lat pozbawienia praw obywatelskich pod zarzutem „działania mającego na celu obalenie przemocą ustroju państwa polskiego”. Kary jednak nie odbył, gdyż obłąła go amnestia.

Po wyjściu z aresztu podjął dalsze studia. W grudniu 1949 roku otrzymał dyplom Akademii Handlowej i rozpoczął pracę w spółdzielczości mleczarskiej, godząc ją z nauką. W grudniu 1950 roku uzyskał tytuł magistra nauk ekonomiczno-handlowych tej Uczelni. 1 kwietnia 1951 roku został przyjęty na stanowisko asystenta do Katedry Rachunkowości, kierowanej przez prof. Witolda Skalskiego, kolejno awansując na stanowisko starszego asystenta (1.08.1951–31.05.1955) i adiunkta (1.06.1955–28.02.1968). Po reorganizacji Uczelni przeszedł w roku 1958 do Katedry Ekonomiki Przemysłu, zorganizowanej i kierowanej przez prof. Stanisława Smolińskiego. Pod jego kierownictwem napisał i obronił rozprawę doktorską: *Płaca jako bodziec materialnego zainteresowania w przemyśle spółdzielczości pracy*. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał 31 maja 1961 roku. Habilitował się na podstawie publikacji: *Aktywizacja zawodowa kobiet w związku z industrializacją w Polsce Ludowej* (Zeszyty Naukowe WSE nr 39, Poznań 1967). Stopień naukowy docenta nauk ekonomicznych w zakresie ekonomiki przemysłu otrzymał 24 stycznia 1968 roku. Na stanowisko docenta etatowego został awansowany 29 lutego 1968 roku, a po roku otrzymał nominację na kierownika Zakładu Ekonomiki Pracy. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał 1 sierpnia 1972 roku, a profesora zwyczajnego 17 września 1982 roku.

Profesor Mieczysław Przedpelski brał czynny udział w organizacji życia naukowego i doskonalenia procesu nauczania w Uczelni. Był wielokrotnie kierownikiem Podyplomowego Studium Pracy i Spraw Socjalnych. W roku akademickim 1968/1969 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Ogólno-Ekonomicznego, a w latach 1969/1970–1971/1972 piastował stanowisko prorektora ds. nauczania. W roku 1977 współorganizował Instytut Polityki Społecznej i był jego dyrektorem przez sześć lat, do 30 września 1983 roku. W Instytucie tym kierował Zakładem Ekonomiki Pracy i Polityki Społecznej do 30 września 1993 roku mimo przejścia na emeryturę w roku 1988.

Zainteresowania naukowe Profesora rozwijały się w kilku kierunkach. Zawsze jednak nawiązywał do potrzeb praktyki gospodarczej. Na plan pierwszy w jego badaniach wybijają się zagadnienia zatrudnienia i płac. Z tego zakresu, poza wymienioną już pracą habilitacyjną, opublikował trzy prace zwarte, mianowicie: *Płace jako bodziec materialnego zainteresowania w przemyśle spółdzielczości pracy* (WSE, Poznań 1962), *Struktura zatrudnienia kobiet w Polsce Ludowej* (PWN, Poznań 1975) oraz podręcznik, którego był współautorem i redaktorem – *Ekonomika pracy. Ekonomiczno-społeczne zagadnienia pracy człowieka* (PWN, Poznań 1981).

Oryginalnym kierunkiem jego badań było określenie przyczyn ekonomicznych, warunkujących poziom zatrudnienia kobiet na tle procesów uprzemysłowienia kraju. W roz-

ważaniach z tego zakresu uwypuklił zależności między rozwojem gospodarczym a aktywizacją kobiet, przeprowadził ocenę przemian, jakie nastąpiły w strukturze ich zatrudnienia w okresie 1945–1964, oraz podjął próbę perspektywicznej oceny zmian zatrudnienia kobiet do roku 1984, koncentrując się na problemach gospodarowania zasobami pracy w szerokim społecznym aspekcie. Profesor przyczynił się do utworzenia i rozwoju w Uczelni dyscyplin naukowych ekonomiki pracy i polityki społecznej. Przy jego wydatnej pomocy uruchomiono po raz pierwszy w Uczelni wykłady z ergonomii. Kierował także pracami badawczymi zespołu pracowników Instytutu na rzecz praktyki i organizowania przez nich konferencji naukowych.

W pierwszym okresie pracy interesował się problematyką rachunkowości. Znalazło to odzwierciedlenie w dwukrotnie wydawanych książkach (w roku 1959 i 1960), poświęconych powstaniu i rozwojowi kont. Na podkreślenie zasługują także dwie prace, których był współautorem, a mianowicie: *Struktura przemysłu Ziemi Zachodnich w latach 1939–1959* (IZ, Poznań 1961) oraz *Struktura społeczno-gospodarcza Ziemi Zachodnich w latach 1933–1960* (IZ, Poznań 1964).

Aktywnej działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej Profesora towarzyszyła praca społeczna na rzecz Uczelni, środowiska poznańskiego oraz kraju. Przez wiele lat redagował „Roczniki” Uczelni. Był wieloletnim wiceprzewodniczącym Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (1958–1962); sekretarzem naukowym Wojewódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Poznaniu (1962–1975), a następnie jego wiceprezesem (1975–1980). Był wieloletnim członkiem: Komisji Zarządu Głównego PTE w Warszawie, Rady Naukowej Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie, Rady Programowej Zakładu Organizacji i Informatyki Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskiej w Warszawie, Komitetu Problemów Pracy i Polityki Społecznej PAN, Komisji Badań Regionalnych PAN oraz Rady Programowej miesięcznika „Polityka Społeczna”.

Wyraz uznania dla –ego działalności i osiągnięć stanowią wielokrotne nagrody ministra oraz odznaczenia. Był odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zasłużonego Nauczyciela PRL, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem za Zasługi dla Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Otrzymał również liczne odznaki regionalne i Złotą Odznakę PTE. Za działalność w czasie wojny nadano mu Krzyż Partyzancki.

Profesor Mieczysław Przedpelski pozostawił po sobie trwałą wdzięczność i pamięć, zwłaszcza tych, którzy go znali i z nim współpracowali. Zasłużył na nią nie tylko jako dobry nauczyciel i sprawiedliwy przełożony, ale przede wszystkim jako życzliwy człowiek, gotowy przyjść z pomocą każdemu, kto jej oczekiwał.

Jerzy Unolt